

ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າກະສິກໍາ, ປ່າໄມ້ ແລະ ພັດທະນາຊຸມນະບົດ
ສູນຄົ້ນຄວ້າປ່າໄມ້
ໂຄງການກະສິກໍາເພື່ອໄພຊະນາການ ໄລຍະ II

ເຕັກນິກການກໍ່າ ແລະ ການປູກ
ໝາກລິ້ນໄມ້

ກຸມພາ, 2025

ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າກະສິກໍາ, ປ່າໄມ້ ແລະ ພັດທະນາຊຸມນະບົດ

ສູນຄົ້ນຄວ້າປ່າໄມ້

ໂຄງການກະສິກໍາເພື່ອໂພຊະນາການ ໄລຍະ II

ເຕັກນິກການກໍ່າ ແລະ ການປູກໝາກລິ້ນໄມ້

ຂຽນ ແລະ ຮຽບຮຽນ:

ບັນຊາ ທໍາມະວົງ

ກວດແກ້:

ສຸນທອນ ເກດພັນ

ອອກແບບ ແລະ ຈັດໜ້າ:

ອານົງ ວິໄລວັນ

ກຸມພາ, 2025

2

ຂໍ້ແນະນຳ

ປຶ້ມຄູ່ມືສະບັບນີ້ແມ່ນເລັ່ງໃສ່ເຕັກນິກໃນການກຳ ແລະ ການປຸກ ທີ່ໄດ້ພັດທະນາ ແລະ ບັບປຸງມາຈາກປຶ້ມເຕັກນິກທີ່ທາງໂຄງການກະສິກຳເພື່ອໂພສະນາການໄລຍະ 1 ໄດ້ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຜ່ານມາ. ປຶ້ມຄູ່ມືນີ້ສາມາດເຮັດໃຫ້ຜູ້ອ່ານເຂົ້າໃຈໄດ້ງ່າຍ ແລະ ສາມາດ ນຳໄປຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດ. ຜູ້ຂຽນໄດ້ ຄັດຈ້ອນເອົາເຕັກນິກທີ່ແທດເໝາະ ແລະ ງ່າຍດາຍສຳລັບການຂະຫຍາຍພັນ ແລະ ການປຸກໝາກລິ້ນໄມ້ ເພື່ອສາມາດນຳເອົາ ເຕັກນິກດັ່ງກ່າວນີ້ໄປສົ່ງເສີມໃຫ້ບັນດາຊາວກະສິກອນ ແລະ ບັນພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ນຳໄປໝູນໃຊ້ໄດ້. ຈຸດປະສົງຂອງປຶ້ມຄູ່ມືເຕັກນິກເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນ ເພື່ອຜັນຂະຫຍາຍ ເຕັກນິກອັນໃໝ່ກ່ຽວກັບການກຳ ແລະ ການປຸກລົງສູ່ທ້ອງຖິ່ນ. ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ທາງດ້ານເຕັກນິກວິຊາການ ແລະ ໃຫ້ປະຊາຊົນໃນເຂດບ້ານເປົ້າໝາຍໂຄງການ ໃຫ້ມີ ຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດທາງດ້ານການກຳ ແລະ ການປຸກ. ເພື່ອເປັນການສົ່ງເສີມທາງ ດ້ານກະສິກຳ ເພື່ອໂພສະນາການ ທີ່ມີແຫຼ່ງອາຫານຈາກປ່າຢ່າງພຽງພໍ, ປະຊາຊົນມີ ຢູ່ມິກິນ ມີແຮ່ໄວ້ ແລະ ຂາຍ ສ້າງລາຍຮັບແກ່ຄອບຄົວ. ປະຊາຊົນເຫັນໄດ້ຄວາມສຳ ຄັນຂອງພືດທີ່ເປັນອາຫານ ແລະ ທັງເປັນເສດຖະກິດແກ່ຄອບຄົວ ເຮັດໃຫ້ຄອບຄົວ ມີຄວາມອຸດົມສົມບູນຂຶ້ນ.

ສຳລັບຜູ້ຊົມໃຊ້ປຶ້ມຄູ່ມືເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນທຸກພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງສາມາດນຳໄປໃຊ້ ໄດ້ນັບຕັ້ງແຕ່ຂັ້ນສູນກາງລົງຮອດທ້ອງຖິ່ນເຊັ່ນ: ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າກະສິກຳ, ປ່າໄມ້ ແລະ ພັດທະນາຊຸມນະບົດ ເປັນຜູ້ຂຽນຄູ່ມືແນະນຳ ແລະ ນຳໄປເຜີຍແຜ່ທາງດ້ານເຕັກນິກໃຫ້ ແກ່ພະນັກງານຂະແໜງປ່າໄມ້ແຂວງ, ພະນັກງານຫ້ອງການກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ເມືອງ ແລະ ຜູ້ປະສານງານໂຄງການຂັ້ນເມືອງ ສາມາດນຳໄປຖ່າຍທອດໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນບ້ານ ເປົ້າໝາຍໂຄງການ.

ສາລະບານ

ໜ້າ

ຂໍ້ແນະນຳ	3
ສາລະບານ	4
ຄຳນຳ	5
1 ໝາກລິ້ນໄມ້	6
2 ລັກສະນະພຶດສາດ	6
3 ການກະຈາຍພັນ ແລະ ລະບົບນິເວດ	7
4 ເຕັກນິກການຂະຫຍາຍພັນໝາກລິ້ນໄມ້ດ້ວຍວິທີປັກຊຳຮາກ ແລະ ກິ່ງງ່າ	7
4.1 ການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍແກ່ນ	7
4.2 ການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍການປັກຊຳກິ່ງງ່າ	8
4.3 ການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍການປັກຊຳຮາກ	9
4.4 ສົມທຽບການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍແກ່ນ ແລະ ຊິ້ນສ່ວນຕ່າງໆຂອງ ລຳຕົ້ນ	9
5 ການກະກຽມພື້ນທີ່ປູກ	11
5.1 ການບຸກເບີກພື້ນທີ່	11
5.2 ການປັກຫຼັກໝາຍຊຸມປູກ	11
6 ເຕັກນິກການປູກໝາກລິ້ນໄມ້	12
7 ຄຸນປະໂຫຍດ	12
7.1 ໃຊ້ເປັນອາຫານ	13
7.2 ຄຸນສົມບັດທາງການຢາ	13
ສາລະບານຮູບ	
ຮູບ 01: ການຂະຫຍາຍພັນໝາກລິ້ນໄມ້ດ້ວຍການກ້າແກ່ນ	8
ຮູບ 02: ການຂະຫຍາຍພັນໝາກລິ້ນໄມ້ດ້ວຍການປັກຊຳກິ່ງງ່າ	8
ຮູບ 03: ການຂະຫຍາຍພັນໝາກລິ້ນໄມ້ດ້ວຍການປັກຊຳຮາກ	9
ຮູບ 04: ຕົ້ນໝາກລິ້ນໄມ້ອາຍຸ 5 ເດືອນ	12
ສາລະບານຕາຕະລາງ	
ຕາຕະລາງ 01: ສົມທຽບຂໍ້ດີ ແລະ ຂໍ້ເສຍການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍແກ່ນ ແລະ ຊິ້ນສ່ວນຈາກກິ່ງງ່າ ແລະ ຮາກ	10
ເອກະສານອ້າງອີງ	15

ຄໍານໍາ

ໜາກລິ້ນໄມ້ເປັນພືດທີ່ຄົນລາວນໍາໃຊ້ເປັນອາຫານ ແລະ ຢາ ຈາກປ່າ ແມ່ແຕ່ສະໄໝບູຮານນະການ. ໜາກລິ້ນໄມ້ຖືວ່າເປັນຜັກທ້ອງຖິ່ນທີ່ເກົ່າແກ່ທີ່ສຸດຂອງປະເທດລາວເຮົາທີ່ເຕີບໃຫຍ່ຢູ່ທົ່ວທຸກແຫ່ງ. ໂດຍບໍ່ຈໍາເປັນຕ້ອງໃຫ້ໃຜປູກມັນ ຫຼື ດູແລມັນດ້ວຍວິທີໃດກໍ່ຕາມ. ຕົ້ນໄມ້ຊະນິດນີ້ ສາມາດນໍາມາປູກຢູ່ຕາມສວນຄົວໄດ້ ດ້ວຍການນໍາເອົາເບ້ຍນ້ອຍຈາກປ່າມາປູກເພື່ອສືບພັນຕໍ່ໄປ.

ໜາກລິ້ນໄມ້ ຕາມຄວາມເຊື່ອຂອງຄົນບູຮານ, ມັນຖືກຫ້າມບໍ່ໃຫ້ປູກ ໃນພື້ນທີ່ເຮືອນ. ເພາະຖືວ່າໜາກລິ້ນໄມ້ມີຮູບຮ່າງຄືດາບ ຫຼື ປາຍຫອກ. ມັນອາດຈະນໍາຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ແລະ ການນອງເລືອດມາໃຫ້ເຈົ້າຂອງບ້ານ. ອີກອັນຢ່າງໜຶ່ງຍອດ ມີ 10 ງ່າຖືວ່າສູງ ແລະ ບໍ່ສົມຄວນທີ່ຈະປູກໃນເຮືອນ. ຄືກັບຕົ້ນໂພ ແລະ ຕົ້ນໄຮ. ໜາກລິ້ນໄມ້ເປັນພືດທີ່ສາມາດກິນໄດ້ລວມທັງໜາກອ່ອນ, ດອກ, ແລະ ຍອດອ່ອນ ເຊື່ອກັນວ່າຖ້າກິນແລ້ວຈະບໍ່ເຈັບປ່ວຍ ແລະ ມີສຸຂະພາບແຂງແຮງ, ໜາກອ່ອນຈະເກີດໃນຊ່ວງຕົ້ນລະດູຝົນ. ໃນຊ່ວງລະດູການເຮັດນາປູກເຂົ້າ ຈະໄດ້ກິນໜາກລິ້ນໄມ້ອ່ອນທີ່ມີລົດຊາດຮ້ອນ, ມີລົດຂົມຈະເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍອົບອຸ່ນ ເຮັດໃຫ້ອຸນຫະພູມຮ່າງກາຍມີຄວາມອົບອຸ່ນຮ້ອນຕໍ່ສູ້ກັບອາກາດເຢັນ. ຄວາມຈິງທີ່ວ່າໜາກລິ້ນໄມ້ ເປັນຢາຮ້ອນ ແມ່ຍິງຖືພາບໍ່ສາມາດກິນໄດ້ເພາະມັນສາມາດເຮັດໃຫ້ຫຼຸລູກໄດ້. ເວົ້າໄດ້ວ່າໜາກລິ້ນໄມ້ເປັນຢາທີ່ຮ້ອນຫຼາຍ.

ການສົ່ງເສີມປູກໜາກລິ້ນໄມ້ໃນໃນທາງທຸລະກິດເພື່ອສ້າງລາຍຮັບໃນລະດັບຄອບຄົວ ຢູ່ປະເທດລາວເຮົາຍັງບໍ່ທັນກວ້າງຂວາງ ຖ້າທຽບໃສ່ປະເທດເພື່ອນບ້ານຄືໄທ. ແນວໃດກໍ່ຕາມໜາກລິ້ນໄມ້ຖືວ່າເປັນພືດເສດຖະກິດສໍາຄັນ ເປັນທາງເລືອກສໍາລັບຊາວກະສິກອນຜູ້ຜະລິດຂະໜາດນ້ອຍສາມາດປູກເພື່ອເປັນອາຫານ ແລະ ຂາຍສ້າງລາຍຮັບໄດ້. ສ່ວນບັນດາເຕັກນິກໃນການຂະຫຍາຍພັນ ແລະ ການປູກ ແມ່ນສາມາດສຶກສາໄດ້ໃນປຶ້ມຄູ່ມືເຫຼົ່ານີ້ ແລະ ສາມາດນໍາໄປຈັດຕັ້ງປະຕິບັດດ້ວຍຕົນເອງໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດໄດ້.

1. ໝາກລິ້ນໄມ້

ຊື່ວິທະຍາສາດ: *Oroxylum indicum* (Linn.) Vent.

ວົງຕະກຸນ: Bignoniaceae

ຊື່ອື່ນ: ໄທ: ເພກາ, ກາໂດດົງ, ລິ້ນຟ້າ, ໝາກລິ້ນກາງ.

ກຳປູເຈຍ: ປີກາ, ສະລາວດໍຣ.

ຫວຽດນາມ: ນຸກນັກ, ຊັງດານ, ໂຊໂດທູເຢັນ, ຮ່ວາງບານນາມ, ມອຍຮູ, ດິບ, ທູນິກ.

ຈີນ: ມູຣູດີ, ໄຮຊວງກູ, ຈຽນແຊັງຕີ້

ອັງກິດ: trumpet flower, sword of Damocles, Damocles's tree, midnight horror.

2. ລັກສະນະພຶດສາດ: ຮູບຮ່າງ (ຕົ້ນໄມ້, ໃບ, ດອກ, ໝາກ ໄມ້)

ຕົ້ນຈັດເປັນໄມ້ຍືນຕົ້ນຜັດປ່ຽນໃບ. ຖ້າມັນເຕີບໃຫຍ່ຢູ່ໃນພື້ນທີ່ຊຸ່ມ, ມັນຈະບໍ່ຫຼົ່ນໃບ. ໃບມີສີຂຽວຢູ່ປາຍຍອດ. ຊຶ່ງສາມາດປູກໄດ້ໃນເຂດທີ່ຂ້ອນຂ້າງແຫ້ງແລ້ງ ແລະ ຖ້າໃບຖືກຫຼົ່ນລົງ, ມີພຽງແຕ່ລຳຕົ້ນ, ກິ່ງງ່າ ແລະ ກ້ານໃບເທົ່ານັ້ນ. ເປັນຕົ້ນໄມ້ຂະໜາດນ້ອຍເຖິງຂະໜາດກາງ. ລຳຕົ້ນມີຂະໜາດນ້ອຍ, ລຳຕົ້ນສູງປະມານ 5-15 ແມັດ, ງ່າແຕກຢູ່ປາຍຍອດ. ເປືອກຂອງລຳຕົ້ນມີຜິວໜັງຫຍາບ ແລະ ແຕກອອກເປັນເກັດ ເປືອກຂອງລຳຕົ້ນມີສີຄືມ ແລະ ບາງໆ. ລຳຕົ້ນແມ່ນປົກຄຸມດ້ວຍຮອຍດ່າງສີຂາວ.

ໃບຍ່ອຍມີ 2 ຊັ້ນ, ຊັ້ນທີ 1 ແມ່ນກ້ານໃບຕົ້ນຕໍ ແຍກອອກເປັນຄູ່ຢູ່ປາຍຍອດ, ສ່ວນທີສອງແມ່ນໃບຍ່ອຍທີ່ແຕກອອກເປັນຄູ່. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ໃນກ້ານໃບຕົ້ນຕໍມີປະມານ 3-5 ຄູ່ ແລະ ມີ ກ້ານໃບອື່ນຢູ່ປາຍຂອງກ້ານໃບຕົ້ນຕໍ. ທັງໝົດມີປະມານ 7-11 ກ້ານ, ແຕ່ລະກ້ານໃບປະກອບດ້ວຍໃບ 3-5 ຄູ່ ຈັບຄູ່ກັນ, ໃບເປັນຮູບຫົວໃຈ, ກວ້າງປະມານ 4-8 ຊັງຕີແມັດ ແລະ ຍາວ 8-12 ຊັງຕີແມັດ, ປາຍໃບເປັນແຫຼມ. ໃບມີສີຂຽວເຂັ້ມ. ໃບລຸ່ມມີສີຂຽວອ່ອນ. ຂອບໃບລຽບມີເສັ້ນກ່າງກາງ ແລະ ເສັ້ນກ່າງໃບເຫັນໄດ້ຊັດເຈນ.

ດອກລິ້ນໄມ້ຈະເບີກບານຢູ່ປາຍຂອງຊໍ່ດອກ. ກ້ານຊໍ່ດອກຍາວປະມານ 0.8-1.5 ແມັດ ຊໍ່ດອກມີປະມານ 20-30 ດອກ ຢູ່ປາຍຂອງກ້ານດອກ. ກ້ານດອກແຕ່ລະດອກມີຄວາມຍາວ 5-15 ຊມ. ກົບດອກແມ່ນປົກຄຸມດ້ວຍສີຂຽວ. ເມື່ອດອກໄມ້ແກ່ແລ້ວ, ປາຍຂອງກົບດອກຈະປ່ຽນເປັນສີມ່ວງ ແລະ ດອກຈະກາຍເປັນຂະໜາດໃຫຍ່. ເມື່ອດອກໄມ້ອອກດອກ, ພວກມັນປ່ຽນເປັນສີມ່ວງເຂັ້ມ. ສ່ວນດ້ານໃນແມ່ນສີຄືມ. ປາຍຂອງກົບດອກບໍ່ໄດ້ຖືກແບ່ງອອກ ເປັນຮອຍຍັບໂຄ້ງລົງ. ພາຍໃນຂອງດອກປະກອບດ້ວຍເກສອນຜູ້ 5 ອັນຈັດເປັນແຖວ, ປະກອບດ້ວຍເມັດໄຂ່ເກສອນແມ່ຫຼາຍ. ສ່ວນເຫງົ້າກໍມີແຕ່ 1 ລຳເທົ່ານັ້ນ, ດອກລິ້ນໄມ້ຈະຄ່ອຍໆເຕີບໃຫຍ່ຂຶ້ນ. ຄ່ອຍໆເບີກບານຈາກດອກລຸ່ມໄປຫາດອກຢູ່ປາຍຂອງຊໍ່ດອກ ແລະ ດອກຈະບານອອກໃນເວລາກາງຄືນ ຫຼື ຕອນເຊົ້າ. ອອກດອກແຕ່ເດືອນ ມີນາ ຫາ ເດືອນ ກໍລະກົດ.

ໝາກລິ້ນໄມ້ມີຮູບຮ່າງຍາວ ແລະ ແປ, ຄ້າຍຄືດາບຂອງຈີນໃນສະໄຫມ

ບູຮານມີຄວາມກວ້າງປະມານ 5-8 ຊັງຕີແມັດ ແລະຍາວ 15-120 ຊັງຕີແມັດ, ປາຍໜາກສ່ວຍແຫຼມ. ໜາກອ່ອນມີສີຂຽວສົດໃສ. ນິຍົມກິນເປັນອາຫານ. ມັນມີໂຄງສ້າງຫນາແຫນ້ນ, ຊາດຂົມເລັກນ້ອຍ. ໜາກໃຫຍ່ມີສີຂຽວແກມສີດຳ. ສ່ວນຫຼາຍມັກກິນບໍ່ໄດ້ ເພາະມີເນື້ອແຂງ ແລະ ໜຽວ ຝັກເກົ້າຈະແຫ້ງ, ປ່ຽນເປັນສີດຳ ແລະ ແຕກອອກເປັນ 2 ແກ່ນ. ແກ່ນຂອງ ໜາກລິ້ນໄມ້ ໄດ້ຖືກຈັດລຽງຢ່າງແຫນ້ນຫນາ, ແກ່ນແປ, ສີນ້ຳຕານແກມສີອອກດຳ, ຫຸ້ມດ້ວຍແຜ່ນບາງໆຂອງເນື້ອເຍື່ອສີຂາວອອກສີເຫຼືອງ, ອ້ອມຮອບພວກມັນ, ແກ່ນຖືກລົມພັດ ແລະ ປົວຕົກລົງໄກຈາກຕົ້ນໄມ້.

3. ການກະຈາຍພັນ ແລະ ລະບົບບນິເວດ:

ພົບເຫັນຢູ່ໃນຫຼາຍປະເທດເຊັ່ນ: ອິນເດຍ, ມຽນມາ, ໄທ, ລາວ, ກຳປູເຈຍ, ມາເລເຊຍ, ລວມທັງພາກໃຕ້ຂອງຈີນ. ສຳລັບຢູ່ປະເທດລາວ ຖືວ່າພົວເຫັນຢູ່ທົ່ວທຸກແຫ່ງ, ຕົ້ນໜາກລິ້ນໄມ້ມັກເກີດຢູ່ຕາມປ່າແຈ້ງ ແລະ ຢູ່ຕາມປ່າຜັດໃບ ແລະ ປ່າດົງດິບ, ຕາມຕີນພູ ຫຼື ລຽບຕາມແຄມທາງ. ມັກເກີດຢູ່ດິນຊຸ່ມ ແລະ ລະບາຍນ້ຳໄດ້ດີ.

4. ເຕັກນິກການຂະຫຍາຍພັນໜາກລິ້ນໄມ້ດ້ວຍວິທີປັກຊຳຮາກ ແລະ ກັ່ງງ່າ

ເຕັກນິກການຂະຫຍາຍພັນໜາກລິ້ນໄມ້ ໂດຍທົ່ວໄປມີ 3 ວິທີຄື:

4.1 ການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍແກ່ນ:

ການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍແກ່ນ ແມ່ນສາມາດນຳເອົາໜາກລິ້ນໄມ້ທີ່ມີອາຍຸແກ່ເຕັມທີ່ຊ່ວງ ເດືອນ 10-12. ໜາກລິ້ນໄມ້ແກ່ 1 ໜາກມີແກ່ນ 500 ແກ່ນ, ໃນນັ້ນ, ມີປະມານ 100 ແກ່ນທີ່ສົມບູນ ແລະ ສາມາດນຳມາກຳໄດ້. ຊຶ່ງມີຂັ້ນຕອນປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

- ນຳເອົາແກ່ນໜາກລິ້ນໄມ້ທີ່ສົມບູນມາຕັດປົກບາງໆອອກ.
- ນຳແກ່ນມາກະຕຸ້ນດ້ວຍການເອົາແກ່ນມາແຊ່ນ້ຳເປັນໄວ້ 12 ຊົ່ວໂມງ ຫຼື ແຊ່ນ້ຳໄວ້ 1 ຄືນ ແລ້ວນຳແກ່ນມາຫວ່ານລົງໜານແລ້ວເອົາດິນປົກບາງໆ ໜາປະມານ 2 ຊັງຕີແມັດ ຫຼື ເອົາແກ່ນລິ້ນໄມ້ມາສຽບລົງໃນເບົ້າທີ່ກຽມໄວ້ (ເອົາໄມ້ແຫຼມຊີດິນໃນເບົ້າພໍດີຂະໜາດຂອງແກ່ນ ແລ້ວເອົາແກ່ນສຽບລົງທາງຕັ້ງປິ່ນເບື້ອງຈະອອກຮາກລົງດິນ) ການບົງແກ່ນແມ່ນນຳແກ່ນທະກະຕຸ້ນນຳທຳມະດາແລ້ວ ມາບົງໃສ່ເບົ້າ 2 ແກ່ນຕໍ່ເບົ້າ ເພື່ອປ້ອງກັນແກ່ນໃດແກ່ນໜຶ່ງອາດເນົ່າ ຫຼື ບໍ່ເນົ່າ.
- ໃຊ້ເວລາ 15-20 ກວ່າວັນຂຶ້ນໄປແກ່ນຈະເລີ່ມແຕກງອກ. ຈະສັງເກດເຫັນກົບລ້ຽງປົ່ງອອກມາ ແລະ ໃບນ້ອຍເລີ່ມປົ່ງອອກມາ ຈຶ່ງນຳໄປບົງໃສ່ເບົ້າທີ່ກຽມໄວ້.
- ລ້ຽງເບ້ຍລິ້ນໄມ້ນ້ອຍໄວ້ເຮືອນຮົ່ມຈົນກວ່າຈະຮອດລະດູການປູກຊ່ວງເດືອນ 5-6 ຈຶ່ງນຳໄປປູກ.

ຮູບ 01: ການຂະຫຍາຍພັນໝາກລິ້ນໄມ້ດ້ວຍການກ້າແກ່ນ

4.2 ການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍການປັກຊໍາກິ່ງງ່າ:

ການຂະຫຍາຍພັນໝາກລິ້ນໄມ້ດ້ວຍກິ່ງງ່າ ສາມາດປະຕິບັດໃນຊ່ວງເດືອນ 1-2 ຂອງທຸກປີ. ຊິ່ງມີຂັ້ນຕອນປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

- ເບື້ອງຕົ້ນຕ້ອງກະກຽມປະສົມດິນຮ່າຍເບົາໄວ້ກ່ອນ: ສູດປະສົມແມ່ນ: ດິນ 60%; ຝຸ່ນຄອກ 20%. ແກບເຜົາ 20%. ຄົນໃຫ້ເຂົ້າກັນແລ້ວຮ່າຍໃສ່ຖົງຢາງດໍາຂະໜາດ 3/5 X 7 ຫຼື ຖົງໃຫຍ່ກວ່າກໍໄດ້.
- ຮ່າຍເບົາທີ່ກະກຽມໄວ້ໃນເຮືອນຮົ່ມ ພ້ອມຫົດນໍ້າໃຫ້ຊຸ່ມ ເພື່ອສະດວກໃນການປັກຊໍາຮາກໝາກລິ້ນໄມ້.
- ກະກຽມອະປະກອນມີ: ເລື້ອຍມືຂະໜາດນ້ອຍ, ຄັດເຕີ້, ມິດ.
- ເລືອກເອົາກິ່ງງ່າອາຍຸບໍ່ແກ່ບໍ່ອ່ອນເກີນໄປ, ກິ່ງງ່າທີ່ສົມບູນ, ມີຕຸ່ມຕານູນເຫັນຊັດເຈນ ແລ້ວເລື້ອຍເອົາງ່າມາບັນທອນໃຫ້ໄດ້ຂະໜາດ 8-10 ຊັງຕີແມັດ, ຈົ່ງເໜືອຕາຂຶ້ນໄປ 2 ຊັງຕີແມັດ. ເບື້ອງຈະປັກຊໍາລົງເບົາເອົາມິດພ້າຍສະຫຼຽງ ແລ້ວນໍາກິ່ງງ່າປັກສຽບລົງໃນເບົາ, ຈົ່ງຄໍຮາກໃຫ້ພື້ນດິນໃນເບົາ 2 ຊັງຕີແມັດ.
- ດູແລຮັກສາເບົາໃນເຮືອນຮົ່ມ ຫົດນໍ້າ 1 ຄັ້ງຕໍ່ວັນ.
- ໃຊ້ເວລາ 15-20 ກວ່າວັນຂຶ້ນໄປກິ່ງງ່າທີ່ປັກຊໍາຈະເລີ່ມແຕກໃບໃໝ່ອອກມາ.
- ລ້ຽງເບ້ຍໝາກລິ້ນໄມ້ນ້ອຍໄວ້ໃນເຮືອນຮົ່ມປະມານ 1-3 ເດືອນ ຈົ່ງສາມາດນໍາໄປປູກ.

ຮູບ 02: ການຂະຫຍາຍພັນໝາກລິ້ນໄມ້ດ້ວຍການປັກຊໍາກິ່ງງ່າ

4.3 ການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍການປັກຊໍາຮາກ:

ການຂະຫຍາຍພັນໝາກລິ້ນໄມ້ດ້ວຍຮາກ ສາມາດປະຕິບັດໃນຊ່ວງເດືອນ 1-2 ຂອງທຸກປີ. ຊຶ່ງມີຂັ້ນຕອນປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

- ເບື້ອງຕົ້ນຕ້ອງກະກຽມປະສົມດິນຮ່າຍເບົາໄວ້ກ່ອນ: ສູດປະສົມແມ່ນ: ດິນ 60%; ຝຸ່ນຄອກ 20%. ແກບເຜົາ 20%. ຄົນໃຫ້ເຂົ້າກັນແລ້ວຮ່າຍໃສ່ຖົງຢາງດໍາຂະໜາດ 3/5 X 7 ຫຼື ຖົງໃຫຍ່ກວ່າກໍໄດ້.
- ຮ່າຍເບົາທີ່ກະກຽມໄວ້ໃນເຮືອນຮົ່ມ ພ້ອມຫີດນໍ້າໃຫ້ຊຸ່ມ ເພື່ອສະດວກໃນການປັກຊໍາຮາກໝາກລິ້ນໄມ້.
- ກະກຽມອະປະກອນມີ ສຽມ, ຄັດເຕີ້, ພໍາ.
- ຊຸດເອົາຮາກຕົ້ນໝາກລິ້ນໄມ້ ຂະໜາດໜ້າຕ່າງຮາກ 3-5 ຊັງຕີແມັດ.
- ຕັດຮາກໃຫ້ໄດ້ຂະໜາດຄວາມຍາວ 8-10 ຊັງຕີແມັດ ແລ້ວປັກຊໍາລົງໃນເບົາທີ່ກະກຽມໄວ້ (ຈົ່ງຄໍຮາກໃຫ້ພື້ນດິນໃນເບົາ 2 ຊັງຕີແມັດ).
- ດູແລຮັກສາເບົາໃນເຮືອນຮົ່ມ ຫີດນໍ້າ 1 ຄັ້ງຕໍ່ວັນ.
- ໃຊ້ເວລາ 15-20 ກວ່າວັນຂຶ້ນໄປຮາກທີ່ປັກຊໍາຈະເລີ່ມແຕກແໜງໃໝ່ອອກມາ.
- ລ້ຽງເບ້ຍໝາກລິ້ນໄມ້ນ້ອຍໄວ້ໃນເຮືອນຮົ່ມປະມານ 1-3 ເດືອນ ຈຶ່ງສາມາດນໍາໄປປູກ.

ຮູບ 03: ການຂະຫຍາຍພັນໝາກລິ້ນໄມ້ດ້ວຍການປັກຊໍາຮາກ

4.4 ສົມທຽບຜົນການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍແກ່ນ ແລະ ຊິ້ນສ່ວນຕ່າງໆ ຂອງລໍາຕົ້ນ

ຕາຕະລາງ 01: ສົມທຽບຂໍ້ດີ ແລະ ຂໍ້ເສຍການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍແກ່ນ ແລະ ຊິ້ນສ່ວນຈາກກິ່ງງໍາ ແລະ ຮາກ

ສ່ວນທີນຳມາ ຂະຫຍາຍພັນ	ຂໍ້ດີ	ຂໍ້ເສຍ
1. ກ້າດ້ວຍແກ່ນ	<ul style="list-style-type: none"> - ມີລະບົບຮາກທີ່ແຂງແຮງດີ - ທົນທານຕໍ່ລົມພັດແຮງ 	<ul style="list-style-type: none"> - ຂະຫຍາຍພັນ 1 ຄັ້ງຕໍ່ປີ (ຊ້າ) - ມີການກາຍພັນ ແລະ ມັກຈະມີຂໍ້ເສຍກວ່າຕົ້ນແມ່ພັນເດີມ (ບໍ່ເປັນໝາກຫຼາຍຄືຕົ້ນແມ່ພັນເດີມ) - ອອກດອກ-ອອກໝາກຊ້າ ຫຼື ອາດຈະບໍ່ເປັນໝາກ. - ລຳຕົ້ນສູງດູແລຮັກສາຍາກ ແລະ ເກັບໝາກຍາກ
2. ປັກຊຳກິ່ງງ່າ	<ul style="list-style-type: none"> - ຂະຫຍາຍພັນໄດ້ໄວ - ບໍ່ໄດ້ມີການກະຕຸ້ນປັກຊຳກິ່ງງ່າທີ່ກຽມໄວ້ລົງເບົ້າເລີຍ - ໄດ້ຕົ້ນທີ່ຕົງກັບສາຍພັນແມ່ - ລຳຕົ້ນບໍ່ສູງດູແລຮັກສາງ່າຍ ແລະ ເກັບໝາກງ່າຍ - ພາຍຫຼັງປູກ 6-8 ເດືອນເປັນໝາກເປັນໝາກຫຼາຍ 	<ul style="list-style-type: none"> - ລະບົບຮາກບໍ່ແຂງແຮງ (ບໍ່ມີຮາກແກ້ວ) - ເວລາລົມພັດແຮງສ່ຽງຕໍ່ການລົ້ມ
3. ປັກຊຳຮາກ	<ul style="list-style-type: none"> - ຂະຫຍາຍພັນໄດ້ໄວ - ບໍ່ໄດ້ມີການກະຕຸ້ນປັກຊຳຮາກທີ່ກຽມໄວ້ລົງເບົ້າເລີຍ - ໄດ້ຕົ້ນທີ່ຕົງກັບສາຍພັນແມ່ - ລຳຕົ້ນບໍ່ສູງດູແລຮັກສາງ່າຍ ແລະ ເກັບໝາກງ່າຍ - ພາຍຫຼັງປູກ 6-8 ເດືອນເປັນໝາກເປັນໝາກຫຼາຍ 	<ul style="list-style-type: none"> - ລະບົບຮາກບໍ່ແຂງແຮງ (ບໍ່ມີຮາກແກ້ວ) - ເວລາລົມພັດແຮງສ່ຽງຕໍ່ການລົ້ມ

ສະນັ້ນ, ຈະເຫັນໄດ້ວ່າການຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍການກ້າແກ່ນ ແລະ ຂະຫຍາຍພັນດ້ວຍຊັ້ນສ່ວນຕ່າງໆຂອງລໍາຕົ້ນ ຕ່າງກໍ່ມີທັງຂໍ້ດີ ແລະ ຂໍ້ເສຍ. ພຶດທີ່ປູກກັນມາແຕ່ດັ້ງເດີມ ຫຼື ປັບປຸງພັນໃໝ່ຈະສູນເສຍພັນ ຫຼື ກາຍພັນໄປ ໃນທາງທີ່ບໍ່ດີ ຖ້າບໍ່ມີການຮັກສາພັນຢ່າງຖືກວິທີ. ຜູ້ປູກຈຶ່ງຄວນມີພື້ນຖານ ປະສົບການໃນການຂະຫຍາຍພັນພືດຢ່າງສໍານິສໍານານ. ຄວນຮູ້ວ່າພຶດຊະນິດ ໃດຈະຂະຫຍາຍພັນແບບໃດ. ບໍ່ວ່າເວລາຈະຜ່ານໄປນານເທົ່າໃດກໍ່ຕາມຫຼັກການ ໃນການຂະຫຍາຍພັນພຶດກໍ່ຍັງເໝືອນເດີມ. ພຽງແຕ່ວິທີ ຫຼື ເຕັກນິກອາດຈະ ປ່ຽນແປງ ຫຼື ພັດທະນາໄປເລື້ອຍໆ ເຮັດໃຫ້ສາມາດຂະຫຍາຍພັນພຶດໄດ້ຫຼາຍ ຊະນິດຂຶ້ນ, ເຮັດໄດ້ໄວຂຶ້ນ ແລະ ມີອັດຕາຜົນສໍາເລັດສູງຂຶ້ນ. ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: (<https://content.chemipan.net/a/th-th/120-110>).

5. ການກະກຽມພື້ນທີ່ປູກ

ການກະກຽມພື້ນທີ່ເພື່ອປູກໝາກລິ້ນໄມ້ແມ່ນອີງຕາມສະພາບຄວາມ ພ້ອມກໍາລັງແຮງງານ ແລະ ເສດຖະກິດພາຍໃນຄອບຄົວ.

5.1 ການບຸກເບີກພື້ນທີ່

ການບຸກເບີກມີ 2 ວິທີຄື:

1. ການໃຊ້ແຮງງານ:

- ນໍາໃຊ້ແຮງງານຄົນແຜ່ວຖາງຫຍ້າ ແລະ ຕົ້ນໄມ້ນ້ອຍທີ່ບໍ່ຕ້ອງການ ນໍາໃຊ້ອອກຈາກບໍລິເວນເນື້ອທີ່ (ບໍ່ໃຫ້ຈູດເຜົາ), ຈຶ່ງຕົ້ນໄມ້ໃຫຍ່ໄວ້.

2. ການນໍາໃຊ້ກົນຈັກ:

- ນໍາໃຊ້ລົດໄຖບຸກເບີກເນື້ອທີ່, ໄຖ, ຄາດ ແລະ ພວນດິນ ເພື່ອກໍາຈັດ ສິ່ງເສດເຫຼືອຂອງພຶດອອກຈາກພື້ນທີ່, ຈຶ່ງຕົ້ນໄມ້ໃຫຍ່ໄວ້.

5.2 ການປັກຫຼັກໝາຍຂຸມປູກ

ພາຍຫຼັງບຸກເບີກ ແລະ ອະນາໄມເນື້ອທີ່ປູກຮຽບຮ້ອຍແລ້ວ. ຕ້ອງໄດ້ປັກ ຫຼັກໃຫ້ເປັນແຖວຊື່ ເພື່ອໝາຍຂຸມປູກ.

- ນໍາໃຊ້ລໍາໄມ້ປ່ອງ ຫຼື ໄມ້ປ່ອງທີ່ຜ່າເປັນດ້ວ ຂະໜາດເສັ້ນຜ່າສູນກາງ 2 ຊັງຕີແມັດ ແລະ ຍາວ 1 ແມັດ, ຟ້າຍສິ້ນເບື້ອງໃດໜຶ່ງໃຫ້ແຫຼມ.
- ຈຶ່ງແລວທາງກັນໄຟກວ້າງ 4 ແມັດ ອ້ອມເນື້ອທີ່ປູກ.
- ເນັ່ງເຊືອກແລວແມ່ ໃຫ້ຂະໜານກັບເນື້ອທີ່ ຫຼື ຂະໜານກັບແລວກັນໄຟ ແລ້ວປັກຫຼັກໝາຍຂຸມປູກ ຊ່ວງລະ 4 ແມັດ ເພື່ອເປັນແລວແມ່.
- ພາຍຫຼັງປັກຫຼັກແລວແມ່ແລ້ວ ນໍາໃຊ້ເຊືອກເສັ້ນດຽວກັນໃຫ້ເນັ່ງແລວ ປົກໃຫ້ຕັ້ງສາກກັບແລວແມ່ ພ້ອມປັກຫຼັກແລວປົກ ໝາຍຂຸມປູກຊ່ວງ ລະ 4 ແມັດ.
- ຫຼັງຈາກນັ້ນແມ່ນສາມາດດໍາເນີນການປັກຫຼັກໝາຍຂຸມປູກໃຫ້ຢູ່ໃນແຖວ ແລະ ຖິ່ນປູກ 4 X 4 ແມັດ ຈົນສໍາເລັດ.

6. ເຕັກນິກການປູກໝາກລິ້ນໄມ້

ການປູກຕົ້ນໝາກລິ້ນໄມ້ແມ່ນໃຫ້ດຳເນີນຊ່ວງຕົ້ນລະດູຝົນແມ່ນ ເໝາະສົມທີ່ສຸດ ແລະ ຄວນເອົາໃຈໃສ່ປະຕິບັດດັ່ງນີ້:

- ໄລຍະຫ່າງຂອງການປູກ 4X4 ແມັດ ຊຸດຊຸມເລິກ 50X50 ຊັງຕີແມັດ. ທ່ານ ສາມາດປະສົມດິນປະສົມກັບເຟືອງ ຫຼື ສິ່ງເສດເຫຼືອໃບໄມ້ແຫ້ງ ຖ້າມີໃບສຳ ສາຍິ່ງເປັນການດີ ຄົນບົນກັນຮອງລົງກັນຊຸມ ຈະເຮັດໃຫ້ຕົ້ນໝາກລິ້ນໄມ້ ເຕີບໃຫຍ່ໄວ.
- ຈາກນັ້ນເອົາເບ້ຍໝາກລິ້ນໄມ້ ອາຍຸປະມານ 2-3 ເດືອນລົງໃນຊຸມປູກແລ້ວ ປົກດ້ວຍດິນໃຫ້ແໜ້ນ, ຫົດນ້ຳແຕ່ບໍ່ໃຫ້ຊຸ່ມເກີນໄປ. ເພາະຕົ້ນໝາກລິ້ນໄມ້ ບໍ່ມັກນ້ຳຫຼາຍ.
- ພາຍຫຼັງປູກໄດ້ 15 ວັນ ໃຫ້ໃສ່ປຸຍສູດ 15-15-15. ປະມານ 2 ກຳມີຕໍ່ຕົ້ນ, ໂຮຍໃສ່ຮອບໆຕົ້ນ. ເປັນເວລາ 30 ວັນ, ໃຫ້ໃສ່ປຸຍສູດ 15-15-15 ອີກຄັ້ງໃນ ອັດຕາສ່ວນດຽວກັນ. ດູແລການຫົດນ້ຳວັນເວັນວັນປົກກະຕິ.
- ຖ້າປູກເບ້ຍຈາກການຕັດຊຳຮາກ ຫຼື ກິ່ງງ່າ, ໃນປະມານ 6-8 ເດືອນກໍ່ຈະເລີ່ມ ອອກດອກ ແລະ ເປັນໝາກ. ແຕ່ຖ້າປູກເບ້ຍທີ່ກ້າດ້ວຍແກ່ນ ມັນໃຊ້ເວລາ ປະມານ 1 ປີ ຂຶ້ນໄປເລີ່ມອອກດອກ ແລະ ເປັນໝາກ. ພາຍຫຼັງອອກດອກ ປະມານ 20-30 ມື້, ມັນກໍ່ຈະເລີ່ມເປັນໝາກ, ໃນປີໜຶ່ງສາມາດເກັບກູ້ໝາກລິ້ນ ໄມ້ໄດ້ປະມານ 2-3 ຄັ້ງ, ຂຶ້ນກັບການເຕີບໃຫຍ່ແລະ ຄວາມສົມບູນຂອງຕົ້ນ.

ໝາຍເຫດ: ຕົ້ນລິ້ນໄມ້ ໃນຊ່ວງປີທຳອິດທີ່ອອກດອກຈະບໍ່ຄ່ອຍເປັນໝາກ ຫຼາຍ. ນັ້ນເປັນທຳມະຊາດແລ້ວ ແຕ່ຈະເປັນໝາກໃນຊ່ວງປີທີ 2 ເປັນຕົ້ນໄປ.

ຮູບ 04: ຕົ້ນໝາກລິ້ນໄມ້ອາຍຸ 5 ເດືອນ.

7. ຄຸນປະໂຫຍດ

ທຸກພາກສ່ວນທີ່ຢູ່ໃນຕົ້ນໝາກລິ້ນໄມ້ ແມ່ນມີຄຸນປະໂຫຍດຫຼາຍດ້ານ. ແຕ່ລະພາກສ່ວນແມ່ນສາມາດນຳໃຊ້ຄື:

7.1 ໃຊ້ເປັນອາຫານ:

- ໃບອ່ອນ, ດອກ ແລະ ໝາກອ່ອນມີລົດຊາດຂົມ ແລະ ນິຍົມນຳມາເຜົາກິນເປັນອາຫານ. (ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າກະສິກຳ, ປ່າໄມ້ ແລະ ພັດທະນາຊຸມນະບົດ, 2007)
- ຂໍ້ຄວນລະວັງ: ຖ້າກິນຫຼາຍເກີນໄປອາດເຮັດໃຫ້ເກີດຕາຕໍ່ໄດ້

7.2 ຄຸນສົມບັດທາງຢາ:

ທຸກພາກສ່ວນຂອງຕົ້ນລິ້ນໄມ້ແມ່ນມີສັບພະຄຸນທາງການຢາຄື:

ໝາກອ່ອນ:

- ຊ່ວຍຕ້ານອະນຸມູນອິດສະລະ ຫຼຸດການເຊື່ອມສະພາບຂອງເຊວໃນຮ່າງກາຍ
- ຊ່ວຍຈະເລີນອາຫານ
- ຊ່ວຍບຳລຸງສາຍຕາ ແລະ ບຳລຸງທາດ
- ລົດອາການອັກເສບ ຫຼື ອາການເຈັບຄໍ
- ຊ່ວຍບັນເທົາອາການໄອ ແລະ ລົດເສມຫະ
- ຮັກສາໂລກອາຫານ ແລະ ຮັກສາໂລກທ້ອງອິດ ຫຼື ໂລກທ້ອງເສຍ
- ຊ່ວຍຮັກສາບາດແຜໃນຊ່ອງປາກ
- ເປັນຢາລະບາຍອ່ອນໆ
- ແກ້ອາການຮ້ອນໃນ
- ຊ່ວຍຮັກສາໂລກມະເຮັງ ຫຼື ຕ້ານມະເຮັງ

ແກ່ນ:

- ຊ່ວຍບັນເທົາອາການໄອ ແລະ ເຈັບຄໍ
- ຊ່ວຍແກ້ອາການຟັກຊ້ຳ ຫຼື ແກ້ກະຫາຍນ້ຳ
- ເປັນຢາລະບາຍອ່ອນໆ
- ຊ່ວຍຂັບສານພິດໃນລຳໃສ້

ຍອດອ່ອນ ຫຼື ໃບອ່ອນ:

- ຊ່ວຍລົດໄຂມັນໃນເສັ້ນເລືອດ
- ຊ່ວຍບຳລຸງຫົວໃຈ ແລະ ຫຼອດເລືອດ
- ແກ້ອາການເປັນພິດພິດ
- ຊ່ວຍບັນເທົາອາການໄຂ້ຫວັດ
- ຮັກສາບາດແຜພາຍນອກໃຫ້ຫາຍດີໄວ

ເປືອກ ແລະ ເນື້ອໄມ້:

- ຊ່ວຍຂັບຖ່າຍ
- ຊ່ວຍແກ້ອາການຮ້ອນໃນ ຫຼື ປົວພະຍາດໃນຮ່າງກາຍ
- ອາການໄອ ແລະ ເຈັບຄໍ

- ຊ່ວຍຮັກສາໂລກລິດສິດວງທະວານ
- ແກ້ອາການປວດຮາກອາຈຽນ
- ຊ່ວຍຂັບລົມ

ຮາກ:

- ນຳມາຝົນແລ້ວເອົາທາບໍລິເວນເປັນຕຸ້ມຝີຈະຫາຍເຊົາ
- ຊ່ວຍຮັກສາບາດແຜໃຫ້ຫາຍດີໄວ
- ຊ່ວຍຂັບສານພິດໃນຮ່າງກາຍ
- ຈະເລີນອາຫານ

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: <https://www.phargarden.com>

ເອກະສານອ້າງອີງ

ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າກະສິກໍາ, ປ່າໄມ້ ແລະ ພັດທະນາຊຸມນະບົດ. 2007.
ຜະລິດຕະພັນເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ 100 ຊະນິດໃນ ສປປ ລາວ.

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: <https://www.phargarden.com>

ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ: <https://content.chemipan.net/a/th-th/120-110>

ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າກະສິກໍາ, ປ່າໄມ້ ແລະ ພັດທະນາຊຸມນະບົດ

ສູນຄົ້ນຄວ້າປ່າໄມ້

ໂຄງການກະສິກໍາເພື່ອໂພຊະນາການ ໄລຍະ II

ບ້ານ ໜອງວຽງຄໍາ, ເມືອງໄຊທານີ, ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ສປປລາວ

ໂທ: (+85621) 770094

ແຟັກ: (+85621) 770047

ອີເມວ: bounchanh.mekaloun@gmail.com

ໂທ:(+85620) 23 454 568

ຕໍ່ ປ.ນ 7170, ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ສປປລາວ